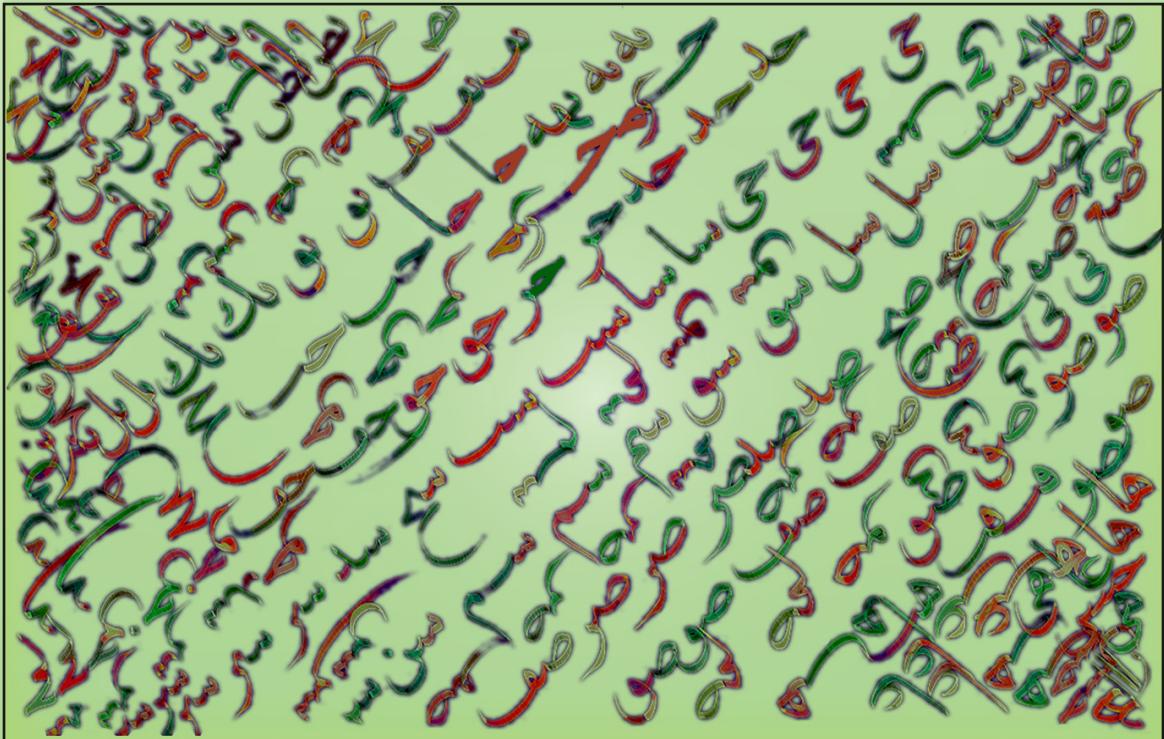

حسن خط

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ . ش.

افغانستان

زمرد خانه

د تولو مشترک

گ کور همه ما

دی . است .

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د تورې
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولوکور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجردی
هم ايماق، هم پشه پان	براھوي دي، قزلباش دي
لكه لمر پرشنه آسمان	دا هېواد به تل څلېري
لكه زره وي جاویدان	په سينه کې د آسیا به
وايو الله اکبر وايو الله اکبر	نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حسن خط

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ . ش

مشخصات کتاب

مضمون: حسن خط

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش هنر نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: دوم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۷ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ خانه: مطبعة بهير

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی
افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد
قانونی صورت می‌گیرد.

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکنایی را که بر ما هستی بخشدید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتمن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهر و ندان مؤثر، متمند و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوش‌چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهییه و تدوین این کتاب درسی مجданه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موقفيت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهر و ندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی
وزیر معارف

فهرست

صفحه

عنوان

۱	درس اول: حرفهای الفبا با خط نسخ.....
۲	درس دوم: ترکیب حرف (ب) با (الف - ر).....
۳	درس سوم: ترکیب حرف (ب) با (س - ف).....
۴	درس چهارم: ترکیب حرف (ب) با (ق - ن).....
۵	درس پنجم: ترکیب حرف (ب) با (ن - ی).....
۶	درس ششم: ترکیب حرف (ج) و حرف های همانند آن با (الف تا ر).....
۷	درس هفتم: ترکیب حرف (ج) با (س - ف).....
۸	درس هشتم: ترکیب حرف (ج) با (ق - ن).....
۹	درس نهم: ترکیب حرف (ج) با (و - ی).....
۱۰	درس دهم: ترکیب حرف (س) با (الف - ر).....
۱۱	درس یازدهم: ترکیب حرف (س) با (س - ف).....
۱۲	درس دوازدهم: ترکیب حرف (س) با (ق - ن).....
۱۳	درس سیزدهم: ترکیب حرف (س) با (و تا ی).....
۱۴	درس چهاردهم: ترکیب حرف (ص) با (الف - ر).....
۱۵	درس پانزدهم: ترکیب حرف (ص) با (س - ف).....
۱۶	درس شانزدهم: ترکیب حرف (ص) با (ق - ن).....
۱۷	درس هفدهم: ترکیب حرف (ص) با (و - ی).....
۱۸	درس هجدهم: ترکیب حرف (ط) با (الف - ر).....
۱۹	درس نزدهم: ترکیب حرف (ط) با (س - ف).....
۲۰	درس بیست: ترکیب حرف (ط) با (ق - ن).....
۲۱	درس بیست و یکم: ترکیب حرف (ط) با (و - ی).....
۲۲	درس بیست و دوم: ترکیب حرف (ع) با (الف - ر).....
۲۳	درس بیست و سوم: ترکیب حرف (ع) با (س - ف).....
۲۴	درس بیست و چهارم: ترکیب حرف (ع) با (ق - ن).....
۲۵	درس بیست و پنجم: ترکیب حرف (ع) با (و - ی)...وو.....
۲۶	درس بیست و ششم: ترکیب حرف (ف) با (الف - ر).....
۲۷	درس بیست و هفتم: ترکیب حرف (ف) با (س - ف).....

عنوان

صفحه

۲۸.....	درس بیست و هشتم: ترکیب حرف (ف) با (ق - ن)
۲۹.....	درس بیست و نهم: ترکیب حرف (ف) با (و - ی)
۳۰.....	درس سی ام: ترکیب حرف (ک) با (الف - ر)
۳۱.....	درس سی سی و یکم: ترکیب حرف (ک) با (س - ف)
۳۲.....	درس سی و دوم: ترکیب حرف (ک) با (ق تا ن)
۳۳.....	درس سی و سوم: ترکیب حرف (ک) با (و - ی)
۳۴.....	درس سی و چهارم: ترکیب حرف (ل) با (الف - ر)
۳۵.....	درس سی و پنجم: ترکیب حرف (ل) با (س - ف)
۳۶.....	درس سی و ششم: ترکیب حرف (ل) با (ق - ن)
۳۷.....	درس سی و هفتم: ترکیب حرف (ل) با (و - ی)
۳۸.....	درس سی و هشتم: ترکیب حرف (م) با (الف - ر)
۳۹.....	درس سی و نهم: ترکیب حرف (م) با (س - ف)
۴۰.....	درس چهلم: ترکیب حرف (م) با (ق - ن)
۴۱.....	درس چهل و یکم: ترکیب حرف (م) با (و - ی)
۴۲.....	درس چهل و دوم: ترکیب حرف (ه) با (الف - ر)
۴۳.....	درس چهل و سوم: ترکیب حرف (ه) با (س - ف)
۴۴.....	درس چهل و چهارم: ترکیب حرف (ه) با (ق - ن)
۴۵.....	درس چهل و پنجم: ترکیب حرف (ه) با (و - ی)
۵۱-۴۶.....	بخش دوم: رهنمای تدریس

یادآوری

این کتاب حاوی دو بخش می باشد بخش اول کتاب درسی برای شاگردان و بخش دوم نمونه های رهنمای تدریس چند درس برای معلمان محترم است، امید که شاگردان عزیز و معلمان محترم از این کتاب استفاده درست کنند.

حرفهای الفبا با خط نسخ

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نوشتتن حرفهای الفبا به خط نسخ.

- به نظر شما در حرفهای زیر، چند حرف نقطه دار است؟

ا ب پ ت ث ح چ ح ح خ

د ذ ر ز ڙ س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ق ل ڪ ل

م ن و ه ه ڻ ڻ ڻ ڻ ڻ ڻ

حرفهای الفبا را ابتدا با دقت ببینند؛ سپس آنرا با قلم نی یا پنسل مشق و تمرین کنید.

حرفهای الفبا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های شان مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ب) با حروف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حروف های دیگر از (الف - ر)

- آیا دو حرف را به شکل یکجا با قلم نی نوشته اید؟

شاگردان ترکیب های بالا را با دقت مشاهده نموده و آن ها را با قلم نی در کتابچه های خود مشق و تمرین کنند.

ترکیب های حرف های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ب) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نوشتن ترکیبی حرفهای (س - ف).

- در ترکیبهای زیر، حرف (ب) را با کدام حرفهای دیگر می بینید؟

س ب ص ب ط ب ج ب ف

سر مشق بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا در کتابچههای خود مشق و تمرین کنند.

ترکیب حرف (ب) را با حرفهای (س تا ف) با قلم نی و پنسل در کتابچههای خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ب) با حرفهای (ق - م)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حرفهای (ق - م).

- آیا گفته می توانید حرف (ب) با کدام حرفها به شکل ترکیبی نوشته شده است؟

ب ق ب ل ك ب م

ترکیبهای حرفهای بالا را با قلم نی در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ب) با حرفهای (ن - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حرفهای (ن - ی).

- حرف (ب) در ترکیبهای زیر، با کدام حرفها دیده می شود؟

بن به بـلا بـو بـی

شاگردان ترکیبهای بالا را با قلم نی در کتابچههای خود مشق و تمرین کنید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچههای خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرفهای (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرفهای (الف - ر).

-اگر بعد از ترکیب (جا) یک حرف (ن) گذاشته شود چه خوانده می شود؟

جا جت ج ح جد جر

ترکیبهای بالا را با قلم نی مشق کنید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرفهای (ج - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرفهای دیگر (ج - ف).

آیا گفته می توانید در ترکیبهای زیر، حرف(ج) با کدام حرفهای دیگر ترکیب گردیده است؟

جس جص خط جع جف

ترکیب حرف (ج) را با حرفهای دیگر مانند ترکیبهای بالا با قلم نی مشق کنید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچههای خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرفهای (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرفهای (ق - ن).

پرسش

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ج) با کدام حرف‌ها دیده می‌شود؟

حق جك جل جم جن

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین کنید.

کارخانه‌گی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ج) با حرفهای (و - ی).

- آیا گفته می توانید در ترکیب‌های زیر، حرف (ج) با چند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

جو چه حال بی

به شباهت‌ها و تفاوت‌های ترکیب حرف (ج) با حرفهای دیگر توجه نموده؛ سپس با قلم نی آنها را در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرفهای (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرفهای (الف - ر).

به نظر شما در ترکیب‌های زیر، نوشتن کدام یک آن‌ها آسان‌تر است؟

ساست سج سد سر

با توجه به سر مشق بالا ترکیب‌ها را در کتابچه‌های خود مشق نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق کنید.

ترکیب حرف (س) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرفهای (س - ف).

- به نظر شما در ترکیب‌های زیر، حرف (س) با کدام حرفهای دیگر یکجا نوشته شده است؟

س س س س س ط س ع س ف

ترکیب‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان تمرین نموده و به همدیگر نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرفهای (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرفهای (ق - ن).

- کدام یک از ترکیب‌های زیر را آسان تر وزیبا می‌نویسید؟

سق شک سل سم سن

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نمایید و به معلم خود نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرفهای (و - ی).

- آیا شما گاهی حرف (س) را با حرفهای (و-ی) یکجا نوشته اید؟

سو سه سلا سی

ترکیبهای بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ص) با حرف‌های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (ص) با حرف‌های (الف - ر).

- به نظر شما حرف (ص) با کدام حرف‌های دیگر در ترکیب‌های زیر، نوشته شده است؟

ص صب صح صد صر

ابتدا سر خط کتاب را با دقیق بینند؛ سپس با قلم نی آنرا مشق نمایید.

ترکیب بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ص) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ص) با حرفهای (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ص) با کدام حرفهای دیگر دیده می‌شود؟

ص ص ص ط ص ح ص ف

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین کنید.

ترکیب بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ص) با حرفهای (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ص) با حرفهای (ق - ن).

- گاهی شما حرفهای (ص) و (ل) را به شکلی ترکیبی نوشته اید؟

ص ق ص ل ص م ص ن

ترکیبهای بالا را مشق و تمرین نمایید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

ترکیب حرف (ص) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ص) با حرفهای (و - ی).

پرسش

به نظر شما نوشتن حرف (ص) با کدام حرفهای زیر آسانتر است؟

ص و صه صلا صی

فعالیت

ترکیبهای بالا را با قلم نی مشق نمایند و به همدیگر، نشان بدهند.

کارخانه‌گی

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ط) با حرف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرفهای (الف - ر).

- آیا کدام نامی را شنیده اید که یکی از ترکیب‌های زیر در آن شامل باشد؟

ط ط ط ط ط

ابتدا سرمشق بالا را دقیق ببینند؛ سپس آن را با قلم نی مشق کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ط) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرفهای (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ط) با کدام حرفهای دیگر ترکیب شده است؟

ط س ط ص ط ط ط ط

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید. و به همدیگر نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

ترکیب حرف (ط) با حرف های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرف های (ق - ن).

- اگر پیش از ترکیب (طن) حرف (و) اضافه شود، چی خوانده می شود؟

طق طک طل طم طن

به ترکیب های بالا توجه نموده آنرا با قلم نی مشق کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ط) با حرف های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرفهای (و - ی).

- به نظر شما اگر ترکیب‌های (طو) و (طی) با هم یکجا نوشته شود کدام کلمه تشکیل می‌شود؟

ط طه طلا طی

از روی سر مشق کتاب، ترکیب‌های بالا را تمرین کنند و به همدیگر نشان بدهند.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حرف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرف های (الف - ر).

- به نظر شما در ترکیب های زیر نوشتن کدام یک از آن ها آسانتر است؟

ع عت عج عد عر

از روی سر خط کتاب، ترکیب های بالا را با قلم نی مشق و تمرین نمایید و به معلم خود نشان بدهید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه های تان تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرفهای (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) با کدام حرفهای دیگر ترکیب گردیده است؟

عس عص عط عف

ترکیب‌های بالا را دقیق مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حروفهای (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حروفهای (ق - ن).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) را با کدام حروفهای دیگر می‌بینید؟

عق عَلِ عَمْ عَنْ

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس آنرا با قلم نی مشق و تمرین کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ع) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرفهای (و - ی).

پرسش‌ها

- حرف (ع) و حرف (غ) از هم چه تفاوت دارند؟
- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) با چند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

علاء عروی

فعالیت

ترکیب‌های بالا را با دقت بینند؛ سپس آنرا با قلم نی مشق کنند.

کارخانه‌گی

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حروف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حروف های (الف - ر).

پرسش

- به نظر شما نوشتن کدام یک از ترکیب های زیر آسانتر است؟

ف ا ق ب ف ح ف د ف ر ف ر

فعالیت

به ترکیب های بالا بینید و آنرا با قلم نی مشق کنید.

ترکیب های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه های خود تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرفهای (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ف) با کدام حرفهای دیگر ترکیب گردیده است؟

ق س ف ص ف ط ق ع ف ف

در گروه‌ها ترکیب‌های بالا را مشاهده نمایید، آنرا با قلم نی مشق کنید؛ سپس هر گروه، زیبا ترین خط‌های خود را به تخته یا دیوار صنف نصب کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حروف های (ف - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حروف های (ف - ن).

- در ترکیب‌های زیر ترکیب حرف (ف) را با کدام حروف های دیگر می‌بینید؟

فق فک فل فم فمر فن

ترکیب‌های بالا را مشق کرده و معلم بهترین خطها را انتخاب نموده در صنف نصب کند.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ف) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرفهای (و - ی).

- نظر شما حرف (ف) با کدام حرفهای دیگر به شکل ترکیبی نوشته شده می‌تواند؟

ف فه فلا فی

ترکیب بالا را با قلم نی مشق نمایید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ک) با حرفهای (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ک) با حرفهای (الف - ر).

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ک) با کدام حرفهای دیگر ترکیب گردیده است؟

ک ک ک ک ک

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق کنند و به همدیگر نشان بدهند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف(ک) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ک) با حرفهای (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ک) چند بار ترکیب شده است؟

کش کس کط کع کف

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق کنید و به همدیگر خود نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف(ک) با حرف های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ق - ن).

- در ترکیب‌های زیر نوشتن ترکیبی حرف (ک) به کدام یک از حرفها ساده تر است؟

کن گک کل کمر کن

ترکیب‌های بالا را با دقیق بینند و با قلم نی آنرا مشق کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی یا پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ک) با حرفهای (و - ی)

آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ک) با حرفهای (و - ی).

- به نظر شما نوشتن ترکیبی حرف (ک) با کدام حرفها ساده تر است؟

کو که کلا کی

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و با قلم نی آنرا مشق نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرفهای (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ل) با حرفهای (الف - ر).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ل) با چند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

ل ال ب ل ح ل د ل ر

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نموده و به همدیگر نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرفهای (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (ل) با حرفهای (س - ف).

- نوشتن ترکیب حرف (ل) با کدام حرفهای زیر ساده تر به نظر می رسد؟

ل س ل ص ل ط ل ح ل ف

ترکیبهای بالا را با دقت مشاهده نموده و آنرا با قلم نی مشق نمایید.

ترکیبهای بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرف های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتتن ترکیبی حرف(ل) با حرفهای (ق - ن).

- به نظر شما در ترکیبات زیر ترکیب حرف(ل) با کدام حرف آسانتر است؟

ل ق ل ک ل ل ل م ل ن

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و با قلم نی مشق و تمرین نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف(ل) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ل) با حرفهای (و - ی).

- گاهی حرف (ل) را با کدام حرف دیگر توسط قلم نی به شکل ترکیبی نوشته کرده اید؟

لو له لن لی

ترکیب‌های بالا را با دقت ببینید؛ سپس آنرا با قلم نی مشق و تمرین نمایید و به همدیگر نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(م) با حرفهای (الف - ر).

- در ترکیب زیر، حرف (م) با کدام حرفهای دیگر ترکیب گردیده است؟

ما م ب ج ح م د م ر

ترکیب‌های بالا را با دقت بینید و آنرا مشق و تمرین کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرفهای (م - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (م) با حرفهای (م - ف).

- در ترکیب زیر حرف (م) با چند حرف دیگر به شکل ترکیبی نوشته شده است؟

مس مص مط مع مف

ترکیب‌های بالا را با دقیقت مشاهده نموده، آنرا با قلم نی مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرف های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (م) با حرفهای (ق - ن).

- گاهی حرف (م) را در اخیر کدام حرف دیگر به شکل ترکیبی نوشته اید؟

مق مک مل مم من

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و مشق نموده، به همدیگر نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (م) با حرفهای (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن حرف (م) با حرفهای (و - ی).

- گاهی شما حرف (م) را با حرف (و) به شکل ترکیبی نوشته اید؟

م و مه ماه می

سرمشق بالا را مشاهده نموده؛ سپس آن را با قلم نی مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ه) با حروف های (الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ه) با حروفهای (الف - ر).

۱- حرف (ه) در ترکیب‌های زیر با چند حرف دیگر ترکیب شده است؟

ها هب هج هد هر

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه خود مشق و تمرین کنید!

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ه) با حرف های (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ه) با حرف های (س - ف).

- به نظر شما نوشتن کدام یک از ترکیب های زیر آسانتر است؟

هـس هـص هـط هـع هـف

ترکیب های بالا را مشاهده نموده، با قلم نی آنرا مشق و تمرین کنید.

ترکیب های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ه) با حرف های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ه) با حرف‌های (ق - ن).

- گاهی حرف (ه) را با حرف‌های دیگر به شکل ترکیبی نوشته اید؟

هق هك هل هم هن

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین نموده، به معلم خود، نشان بدهیید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ه) با حرف های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (هـ) با حرفهای (و - ی).

ش

- آیا گفته می توانید در ترکیب های زیر حرف (ه) با کدام حرف های دیگر ساده تر نوشته می شود؟

هی هلا هم هو

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نموده، به معلم تان، نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل تمرین نمایید.

بخش دوم

رهنمايی درس‌های مقدماتی

معرفی وسائل (حسن خط)

هدف: آشنایی بیشتر استادان با وسائل هنر خطاطی و خوشنویسی، جهت رهنمايی بهتر شاگردان.

• **کاغذ خطاطی:** عبارت از کاغذی است شفاف و نسبتاً لشم، تا قلم نی روی آن به آسانی حرکت کرده و رنگ روی آن نشر نکند.

• **قلم نی:** از جنس نی سخت و پخته به دست می‌آید تا خوب تراش و سرشود و در وقت نوشتن، سرقلم (نوک قلم) زود خراب نشود.

برای خطاطی قلمی را انتخاب کنید که راست بوده و بند نداشته باشد و یا بند آن در قسمت‌های آخر قلم باشد؛ زیرا بند در وسط قلم نی باعث آزار دست می‌گردد.

• **قلم تراش:** نوعی چاقوی مخصوص بوده که تیغه آن انگشتان کم عرض و ضخامت پشت تیغه آن به تناسب چاقوهای معمولی باریکتر می‌باشد، تا تراشیدن قلم به ساده‌گی صورت گیرد.

• **قطع زن:** وسیله سخت، از جنس چوب و یا شاخ حیوانات، چون گوزن، به دست می‌آید که در زیر نوک قلم نی جهت قطع زدن قرار می‌گیرد.

• **لیقه:** از جری الیاف، ابریشم و یا سُند خامکدوزی به دست می‌آید و آنرا باید قبل از استفاده با آب و صابون شسته تا خاصیت مواد کیمیاوى آن از بین برود، پس از خشک شدن، در دوات جا به جا می‌گردد.

لیقه از چپه شدن رنگ، قی کردن قلم روی کاغذ، آلوده شدن دست‌ها، فرش و لباس جلوگیری می‌کند.

لازم به یاد آوری است که از پنبه در لیقه استفاده نشود؛ زیرا پشمک‌های آن به نوک نی چسپیده و سبب مزاحمت در وقت نوشتن می‌شود.

سیاهی: رنگی است که برای مشق کردن مورد استفاده قرار می‌گیرد و در بازار به نام رنگ نی موجود است، در گذشته‌ها سیاهی را خود مردم از مواد ترکیبی درست می‌کردند، به همین خاطر به نام مرکب نیز یاد می‌شود.

دوات: بوتلی است که رنگ (سیاهی) و لیقه در آن جایه جا می‌شود.

لازم به یاد آوری است، که برای تهیه دوات، بوتل انتخاب شود تا نسبت به بوتل‌های معمولی دارای دهن فراختر باشد.

چهار خط: برای ترتیب، تنظیم و درست نوشتن حرف‌ها به کار می‌رود که از جمله چهار خط، خط سوم آن به نام خط کرسی یاد می‌شود که حرف در بالا و پایین این خط نوشته می‌شود؛

خط کرسی

(شکل چهار خط)

• **خط کرسی:** خط مستقیم افقی می باشد که توسط پنسل و خط کش به طور خفیف و کمرنگ کشیده می شود تا خط به استقامت آن راست نوشته شود.

• **استاد محترم:** ابتدا به شاگردان هدایت دهید تا کتابچه مشق، قلم نی و دوات تهیه نمایند. به آنها بفهمانید که فقط در کتابچه‌های مشق شان تمرين نمایند و در کتاب درسی نوشته نکنند؛ همچنان هدایت دهید تا قلم‌های خود را پس از مشق کردن پاک نمایند که سبب آلوده‌گی دست و لباس شان نشود.

قلم‌های شاگردان را سر (تراش) نموده و از گرفتن چاقو، برای تراشیدن قلم، آن‌ها را ممانعت کنید؛ زیرا استفاده چاقو برای اطفال خطرناک است.

• به شاگردان بفهمانید که قبل از مشق کردن، ابتدا سرمشق کتاب را خوب مشاهده نموده تا چشم شان با شکل حرف‌ها آشنا شود، بعد از آن با قلم نی از روی سرمشق کتاب تمرين کنند.

• **سرمشق (سرخط):** خطی است که معلم می نویسد تا شاگردان از روی آن مشق نمایند؛ در کتابهای درسی مضمون حسن خط، سرمشق به همان نمونه‌های خط گفته می شود که به خاطر تمرين شاگردان در نظر گرفته شده است تا از روی آن مشق کنند. سرمشق‌های این کتاب با استفاده از چندین رنگ متفاوت و متنوع به صورت رنگه نوشته شده تا سبب علاوه‌مندی بیشتر شاگردان گردیده؛ همچنان تفکیک حرکت‌های ترکیب‌های حرف‌ها برای شان آسانتر شود؛ اما به شاگردان هدایت داده شود تا برای مشق و تمرين از سیاهی (رنگ قلم نی) استفاده کنند. در نوشتن ترکیب‌هایی که شاگردان مشکل دارند، در ساعت بعدی، تکرار تدریس شود؛ همچنان نوشتن ترکیب‌هایی که به تمرين بیشتر نیاز دارند یک درس کتاب را دو یا چند بخش تقسیم کرده در ساعت‌های جداگانه درسی تدریس شود. ارتباط درس جدید با درس قبل در نظر گرفته شود تا تمرين‌های قبلی فراموش شاگردان نشود.

به شاگردان تفهیم شود تا از روی سرمشق کتاب تمرين کنند.

اندازه قلم نی برای مشق و تمرين در ترکیب‌های خط نسخ از (۳) ملی متر الی (۴) ملی متر بهتر است.

یادداشت: باید یاد آور شد که حرف الف در اول کلمه با حرف‌های دیگر ترکیب نمی شود و در وسط و اخیر کلمه‌ها با هم ترکیب می شود؛ بنابراین از ترکیب حرف الف به حيث درس مستقل صرف نظر نموده ايم.

درس اول

رهنمای تدریس حسن خط

صفحه(۱)

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

ساعت اول درسی

عنوان درس	هدف عمومی	اهداف آموزشی	روش‌های تدریس	وسایل تدریس	شیوه ارزیابی
حروف‌های الفبا با خط نسخ	شناخت خط نسخ و طرز نوشتن آن از حرف(الف-ض) با قلم نی.	از شاگردان انتظار می رود تا در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند:	<ul style="list-style-type: none"> ● به تسلسل حروف‌های خط نسخ آشنایی پیدا کنند. ● توسط قلم نی حروف‌های خط نسخ را نوشته کرده بتوانند. ● به نوشتن حروف‌های خط نسخ توسط قلم نی علاقه بگیرند. 	انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب، کار عملی، مشق و تمرین.	- دانشی - مهارتی - ذهنیتی
زمان ۵ دقیقه	سلام، احول پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تبریکی سال جدید تعلیمی، صحبت در مورد اهمیت مضمون حسن خط.	کتاب، کتابچه، قلم پنسل، پنسل پاک، قلم نی، تباشير، دوات، خط کش.	عملی و مشاهده بی.	پرسش‌های انگیزه بی متن درس:	فعالیت‌ها مقدماتی
۵ دقیقه	پرسش‌های انگیزه بی متن درس:	- گاهی حروف‌های خط نسخ را با قلم نی نوشته کرده اید.			

مدت زمان	فعالیت های معلم
۳۵ دقیقه	<p>طرز گرفتن قلم نی را به شاگردان یاد بدهید. و قلم نی را به آنها سر کنید.</p> <p>- به آنها بگویید که با نوک قلم نی از دوات رنگ را گرفته و حرفهای مفرد خط نسخ را مشق نمایید.</p> <p>- در اجرای فعالیتها با آنها همکاری نمایید حرفهای خط نسخ را در کتابچه‌های شان اصلاح نمایید.</p>
	<p>ارزیابی: برای حصول اطمینان از اینکه آیا شاگردان نوشتن حرفهای الفبا از حرف (الف-ض) را فرا گرفته اند آنها را ارزیابی نمایید.</p>
	<p>کارخانه گی: حرفهای خط نسخ را مطابق هدایت کتاب، مشق و تمرین نمایید و روز دیگر به صنف بیاورید.</p>
	<p>معلومات بیشتر برای معلم</p> <p>- جهت تحکیم یادگیری حرفهای تدریس شده خط نسخ را از (الف-ض) به شاگردان تفهیم نمایید تا آنها حرفهای ذکر شده را در کتابچه‌های شان توسط قلم نی و یا پنسل مشق و تمرین کنند.</p> <p>- جهت آگاهی بیشتر معلمان محترم در مورد (خط نسخ) باید یاد آور شد که: خط نسخ در اوایل قرن سوم هجری قمری توسط ابن مقله بن موگلای شیرازی ابداع شده که در ابتداء خطی هم پایه خط کوفی بود. نسخ یعنی نسخه برداری یا رونوشت کردن و کاپی کردن.</p> <p>خط نسخ در واقع اولین خطی بود که برای تکمیل کردن نواقص و مشکلات خط کوفی و اضافه کردن اعراب و حرکات و آواها (واحدهای تجزیه ناپذیر زبان که کنار یک دیگر قرار می گیرد گفتار را به وجود می آورد). اختراع شد. این خط از دو خط قبطی و سریانی اخذ شده بود. هر چند برخی معتقدند که خط نسخ پیش از ابن مقله نیز وجود داشته؛ ولی آنچه مسلم است آنکه او این خط را به اوج و کمال رسانید.</p>

درس اول

رهنمای تدریس حسن خط

صفحه(۱)

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

ساعت دوم درسی

عنوان درس	هدف عمومی	حروفهای الفبا با خط نسخ
اهداف آموزشی	شناخت حروفهای خط نسخ از(ط-ی) و طرز نوشتن آنها با قلم نی.	از شاگردان انتظار می رود که در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: - به تسلسل حروفهای خط نسخ آشنایی پیدا کنند. - توسط قلم نی حروفهای خط نسخ را نوشته کرده بتوانند. - به نوشتن حروفهای خط نسخ توسط قلم نی علاقه بگیرند.
روش‌های تدریس	انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب، کار عملی، مشق و تمرین.	کتاب، کتابچه، قلم پنسل، پنسل پاک، قلم نی تباشیر، دوات و خط کش.
وسایل تدریس	عملی، مشاهده‌یی و سوال و جواب.	شیوه ارزیابی
فعالیت‌های مقدماتی	پرسش‌های انگیزه‌یی متن درس: آیا حروف را به خط نسخ را با قلم نی نوشته کرده اید؟	سلام، احول پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کار خانه گی، یاد آوری درس گذشته و ارتباط آن به درس جدید.

مدت زمان	فعالیت های معلم
۳۵ دقیقه	<p>- طرز گرفتن قلم نی را به شاگردان یاد بدهید. و قلم نی را به آنها سر کنید.</p> <p>- به آنها بگویید که با نوک قلم نی از دوات رنگ را گرفته و حرفهای مفرد خط نسخ را مشق نمایند.</p> <p>- در کارها با آنها همکاری نمایید حرفهای خط نسخ را در کتابچه‌های شان اصلاح نمایند.</p>
	<p>ارزیابی: برای حصول اطمینان از اینکه آیا شاگردان نوشتن حرفهای الفبا از حرف (ط-ی) را فرا گرفته اند، ارزیابی نمایید.</p>
	<p>کارخانه گی: شاگردان حرفهای خط نسخ را مطابق هدایت کتاب، مشق و تمرین نمایند و روز دیگر به صنف بیاورند.</p>
معلومات بیشتر برای معلم	
<p>چند نمونه خط معروف و شناخته شده اسلامی موجود است، این خطوط عبارت اند از: (خط نستعلیق، خط نسخ، خط ثلث، خط شکست، خط کوفی، خط رقعه، خط توقيع، خط رقاع) و امثال آن. از میان تمامی این خطوط اسلامی سه نوع آن یعنی خط نسخ، نستعلیق و شکست بیشتر معروف بوده و مورد استفاده قرار می گیرند؛ زیرا خط نسخ از لحاظ رسایی و سهولت خواندن، خط شکسته از نظر سهولت و آسان نوشتن و خط نستعلیق از لحاظ زیبایی در درجه اول قرار دارد. خط نسخ از جمله شش نمونه خطی اختراعی خطاط مشهور بن مقله است و آن را خط قرآنی نیز می گویند؛ زیرا قرآنکریم را به این خط می نویسنده، چنانچه گفته شد خط نسخ از نظر خواندن آسان است، لذا شاگردان در صنوف ابتدایی به آسانی می توانند با این نمونه خط آشنا شوند و آنرا مشق و تمرین کنند؛ بنابراین تمام سرمشق‌های این کتاب به خط نسخ نوشته شده است و رعایت اصول و قواعد شکل نوشتاری سرمشق‌های کتاب ضروری بوده و باید از آن پیروی شود.</p> <p>الفبای مکمل خط نسخ را یکبار برای شاگردان خوانده و به آنها هدایت بدهید که حرفها را با دقیقت مشاهده کنند و تا حد امکان شکل آنها را به حافظه بسپارند.</p>	

استاد محترم: از نوشتن تکرار پلان راهنمای تدریس به طور جداگانه برای هر درس در این کتاب صرف نظر شده است، شما می توانید از پلان راهنمای تدریس فوق در تمام درس‌های این کتاب استفاده کنید.